

უილიამ ფოლკნერის „როცა ღამდება“: რასობრივი კონფლიქტი, გოტიკური
სიმბოლოა და გროტესკი

ვარდო გოგილავა

აკაკი წერეთლის სახელმწიფო უნივერსიტეტი

e-mail: ada.gogilava@yahoo.com

<https://doi.org/10.52340/lac.2022.776>

„როცა ღამდება“ (“That Evening Sun“) პირველად 1931 წლის მარტში გამოჩნდა ამერიკულ გამოცემა *American Mercury*-ში ოდნავ განსხვავებული სათაურით - “That Evening Sun Go Down”. იმავე წელს ფოლკნერმა იგი თავის კიდევ ერთ გოტიკურ მოთხრობასთან - „ვარდი ემილისათვის“ - ერთად შეიტანა მოთხრობების კრებულში *ეს 13 (These 13)*. საინტერესოა, რომ ხელნაწერში, ბეჭდური ვერსიისაგან განსხვავებით, ამბავი მოთხრობილია არა ქვენტინ კომპსონის, არამედ შავკანიანი ქალის, ნენსის პერსპექტივიდან და მისი სათაურია “Never Done No Weeping When You Wanted to Laugh” [Manglaviti 1972: 649].

მოთხრობა ნათლად წარმოაჩენს სამხრეთული არისტოკრატის პირობებში არსებულ სოციალურ უთანასწორობას. თხრობიდან ირკვევა, რომ ნენსი მსუბუქი ყოფაქცევის შავკანიანი ქალია, რომელიც ფეხმძიმდება თეთრკანიანი მამაკაცისგან, რაც მას და მის ქმარს - ჯუბას - მომაკვდინებელ ცოდვად მიაჩნიათ. ჯუბას მონოლოგი კომპსონების სამზარეულოში სწორედ ამ მდგომარეობით გამოწვეული სიძულვილითაა გამსჭვალული: “But white man can hang around, white man can come in my house, but I can` t stop him, when white man wants to come in my house, I aint got no house“ [Faulkner 1995: 101]. („თეთრკანიანს შეუძლია იტრიალოს ჩვენს ირგვლივ, იაროს ჩემს სახლში, მაგრამ მე არ შემიძლია მისი შეჩერება, როცა მას ჩემს სახლში შემოსვლა სურს, მე სახლი არ მაქვს.“)

სოციალურ უთანასწორობაზე აქცენტს მრავალგზის შევხვდებით ნაწარმოებში. ნენსის თეთრკანიანების მრეცხავია, დილზის არყოფნის შემთხვევაში კი მზარეულობასაც ითავსებს. ისევე როგორც მოთხრობაში „ვარდი ემილისათვის“, საწყის ეპიზოდში აქაც ვლინდება განსხვავება წარსულსა და აწმყოს შორის - ხეები მოჭრილია ელექტროენერჯის გადამცემი ბოძებისათვის ადგილის გასათავისუფლებლად, თუკი ადრე ზანგის ქალებს გასარეცხი ტანისამოსი თავზე დახვავებული დაჰქონდათ, ახლა იგი მათთვის მანქანებით მოაქვთ საკუთარ ქმრებს, თუმცა ჯუბა მათ რიცხვში არ მოიაზრება, რადგან ის დამკვიდრებულ წეს-ჩვეულებებს ეწინააღმდეგება. ნენსის უნარი ატაროს „ტვირთი“ თავზე დახვავებული მაშინაც კი, როდესაც ღობის ქვეშ მიძვრება ან თხრილში ჩადი-ამოდის, პატარა კომპსონების აღფრთოვანებას იწვევს. მოთხრობის დასაწყისსა და დასასრულს რეცხვაზე ყურადღების

გამახვილება შემთხვევითი არ უნდა იყოს; აქვე კეთდება აქცენტი ჯუბას პიროვნებაზეც, როგორც განსხვავებულ ადამიანზე, რომელიც სოციუმის სხვა წარმომადგენლების გამოცდილებას არ აღიარებს და არც იზიარებს, მოთხრობის დასასრულს კი, ნენსის წარმოდგენით, თხრილშია ჩამალული ნენსის დასამართლებლად. ტექსტის პირველი მონაკვეთი გარემოს აღწერასა და ნენსისადმი ბავშვების დამოკიდებულების გადმოცემას ეთმობა. ისინი მას ქოხში ხშირად სტუმრობენ, რათა ალკოჰოლისგან გაბრუებული გამოაფხიზლონ და მისი ვალდებულებები შეახსენონ. მისტერ სტოვალისთან ინცინდენტის შემდეგ დაკავებული ნენსი კი კოკაინის ზემოქმედების ქვეშ ჩნდება. იგი საკუთარი ტანსაცმლით თავის ჩამოსახრჩობად მარყუჟს გააკეთებს, მაგრამ თავს ვერ მოიკლავს, რადგან ხელების შესაკვრელად ვერაფერს იპოვის და ვერაფრით ახერხებს, ხელები ფანჯრის რაფას გაუშვას. ორსული და შიშველი ნენსის თვითმკვლელობის მცდელობის გოტიკური სცენა დიდ ემოციურ შოკს იწვევს მკითხველში. მეციხოვნის კომენტარით ირკვევა, რომ ნენსი კოკაინის ზემოქმედების ქვეშაა: “NO nigger would try to commit suicide unless he was full of cocaine, because a nigger full of cocaine wasn't nigger any longer“ [Faulkner 1995: 100]. („არცერთი ზანგი არასდროს ეცდება მოიკლას თავი, თუკი იგი კოკაინით გაჟღენთილი არაა, რადგან კოკაინით გაჟღენთილი ზანგი ზანგი აღარ არის.“)

ნენსის ინცინდენტი მისტერ სტოვალისთან ნათლად წარმოაჩენს სამხრეთული არისტოკრატიის ბრუტალურ მხარეს. ამერიკელი ისტორიკოსი შელბი ფუთი ერთ-ერთ სატელევიზიო ინტერვიუში “Shelby Foote on William Faulkner and American South“ პირდაპირ ამბობს: “It was an inherent belief that a negro was somewhere between an animal and a human being, that is the terrible thing to say.“ („ეს იყო თანდაყოლილი რწმენა იმის შესახებ, რომ ზანგი იყო არსება სადღაც ცხოველსა და ადამიანს შორის, რაც საშინელებაა“). რასაკვირველია, რასობრივი საკითხისადმი ამგვარი მიდგომა უკიდურესად მიუღებელი და წარმოუდგენელია XXI საუკუნის ადამიანისთვის, თუმცა ტიპური მოვლენა იყო XIX საუკუნისა და XX საუკუნის I ნახევრის ამერიკის სამხრეთისათვის, რომლის ყოფითი რეალიებით თუ სოციო-კულტურული ატმოსფეროთი საზრდოობდა ზოგადად სამხრეთული გოტიკა და კერძოდ გოტიკური მოდერნიზმი. დამოუკიდებლობისათვის ბრძოლამ, სახელმწიფოდ ჩამოყალიბების გზაზე გადატანილმა მრავალმა ქართველი უკიდურესად გოტიკური გარემო შექმნა, რომელსაც მხოლოდ ძალადობისა და ჩაგვრის ატმოსფერო თუ მძაფრი სოციო-ფსიქოლოგიური ფონი კი არ ასაზრდოებდა, არამედ სამხრეთის, როგორც ამერიკის დემონიზებული და რეპრესირებული მეორე „მე“-ს, ბნელი, ველური ინსტიქტების „რეზერვუარის“, ხატიც. მისტერ სტოვალის ძალადობა ნენსიზე (ძლიერი დარტყმით იგი ნენსის კბილებს ჩამოუყრის და ძირს დასცემს) აჩვენებს, რომ თეთრკანიან ადამიანს შეეძლო ნებისმიერი ქმედების ჩადენა შავკანიანის მიმართ ისე, რომ ამისთვის მას პასუხს არავინ აგებინებდა. შავკანიანი ქალი ხშირად ხდებოდა სექსუალური ძალადობის მსხვერპლი მაშინ, როცა შავკანიანის ძალადობა თეთრკანიან ქალბატონზე წარმოუდგენელი იყო, რადგან ასეთ შემთხვევაში შავკანიანს სახრჩობელა არ აცდებოდა. მისტერ სტოვალის და ნენსის ეპიზოდი აჩვენებს სამხრეთული არისტოკრატიის ნამდვილ სახეს, თუმცა იგი გვიხატავს პატარა ქალაქის ცხოვრების სურათსაც, სადაც დიდ როლს თამაშობს ჭორაობა, საზოგადოებრივი

აზრი (ლამის სრულიად უქმდება პირადული სივრცე), სოციალური სტატუსი და რასობრივი კუთვნილება. მითქმა-მოთქმას იწვევს ნენსის თვითმკვლელობის მცდელობის ფაქტიც, რადგან იგი თეთრკანიან მისტერ სტოვალისთანაა დაკავშირებული. ქალაქი ასკენის, რომ ნენსის ბავშვის მამა შესაძლებელია თეთრკანიანი მისტერ სტოვალი იყოს, რომელიც ბაპტისტური ეკლესიის ღვთისმსახურია. ნენსის თვითმკვლელობის მცდელობის ცნობა და მისი „გამობერილი“ მუცელი ქვენტინს ახსენებს ნენსისა და ჯუბას საუბარს კომპსონების სამზარეულოში, როდესაც ჯუბა გამობერილ მუცელს „საზამთროდ მოიხსენიებს, ნენსი კი მიუგებს: “It never come off your vine though.“ („ის შენი საწყისებიდან არ მოდის“), რაზეც ჯუბა მუქარანარევი ტონით პასუხობს: “I can cut down the vine it did come off.“ („მე შემიძლია მოვკვეთო ის საწყისი, საიდანაც ის მოდის“). 9 წლის ქვენტინი ფაქტის გაუაზრებლად გადმოსცემს სექსუალური შინაარსით დატვირთულ მუქარას, რაც ორმაგ პერსპექტივას ქმნის: ესაა უფროსებისა და უმცროსების სამყარო, სადაც უფროსები განიხილავენ საკითხებს, რომლებსაც უმცროსები ფაქტობრივი სიზუსტით გადმოსცემენ, თუმცა შინაარსი კი არ ესმით. ამ ეპიზოდით მთავრდება ერთგვარი ფონის შექმნა თხრობაში. მთავარი ნაწილის უცვლელი მთხრობელი კვლავ ქვენტინ კომპსონია. მისგან ვიგებთ, რომ დიღზი ავად არის და მის ნაცვლად მათთვის სადილს ნენსი ამზადებს, ჭურჭელსაც ის რეცხავს. ნენსისთან საუბარში მისტერ კომპსონი არკვევს, რომ ნენსის ჯუბასი ეშინია და მასთან გაშორების გადაწყვეტილებას იღებს, რასაც იგი ნერვულ და ეგოისტ მისის კომპსონს ამცნობს. მისის კომპსონი, როგორც მოსალოდნელი იყო, ქმარს საყვედურობს, რომ ის ზედმეტ ყურადღებას იჩენს ზანგი ქალის მიმართ და საკუთარ მეუღლეს დიდ სახლში მარტო ტოვებს, თითქოსდა მასაც ემუქრებოდეს საფრთხე ჯუბასგან, მაგრამ არ უნდა დაგვავიწყდეს, რომ ეს მხოლოდ უსაფუძვლო ჭირვეულობაა, რადგან მისის კომპსონი სოციალური კიბის მწვერვალზე იმყოფება და მას არანაირი საფუძველი არ აქვს ჯუბასი ეშინოდეს - ჯუბას, როგორც შავკანიანს, სახლში შეჭრის მცდელობისთვისაც კი ჩამოახრჩობდნენ. შეშინებული ნენსის გასაცილებლად მამას ბავშვებიც მიჰყვებიან, გზად ნენსი ურთიერთსაპირისპირო აზრებს აჟღერებს, ამბობს, რომ ჯუბა მას ყოველთვის კარგად ექცეოდა, თუმცა თავად ისეთი რამ ჩაიდინა, რომ მისი ბასრი იარაღისგან ვერავინ იხსნის. ნენსის ეჩვენება, რომ ჯუბა ყველგანაა, თუმცა იგი მას ვერ ხედავს, დარწმუნებულია, რომ ბოლოს ჯუბას სიკვდილის წინ იხილავს, როცა ჯუბა მას ყელს გამოჭრის. ფოლკნერი მთელი ამ გოტიკური სიტუაციის - სიბნელისა და ბასრი იარაღისადმი ნენსის დაუძლეველი შიშის - ღრმა ფსიქოლოგიურ ნიუანსირებას მიმართავს და პერსონაჟის შინაგან სამყაროს, რომელიც ისედაც ძრწოლასა და მღელვარებას მოუცავს, კიდევ უფრო ჩახლართავს მისი დანაშაულის შეგრძნებითა და სინდისის ქენჯნით.

ჯუბას მხატვრული სახე, გარკვეული აზრით, შეგვიძლია წავიკითხოთ, როგორც ქრისტეს არქეტიპის განსხვავლება - მართალია, ჯუბას ასოცირება ქრისტესთან ირონიულ კონტრასტს ქმნის, მაგრამ ნებისმიერი კონტრასტი, ორი ნებისმიერი ობიექტის შეპირისპირება წარმოუდგენელია, თუ იგი რაღაც საერთოს, გარკვეულ საერთო ნიშან-თვისებას არ ეფუძნება. ჯუბა, ისევე, როგორც ქრისტე, უსამართლო სოციაუმის მსხვერპლია იმ განსხვავებით, რომ ქრისტეს მიერ თავის გაწირვა კაცობრიობის ცოდვისაგან გამოსახსნელად სრულიად შეგნებული და ღვთაებრივი განგებულებით წინასწარ განსაზღვრული აქტია.

ჯუბას პერსონაჟი ასევე შესაძლოა გავიაზროთ როგორც „მითოსური ტიპი“, რომელიც მხოლოდ ერთი ადამიანის ინდივიდუალურ თვისებებს კი არ განასახიერებს, არამედ მთელ რიგ წინააღმდეგობრივ „ხასიათთა ერთობლიობას“ მოიცავს - იგი ერთდროულად ქრისტეცაა და იუდაც, რაც ამ უკანასკნელთან მისი სახელის ჟღერადობის მსგავსებაზე დაყრდნობითაც შეგვიძლია ვივარაუდოთ.

ფოლკნერი ირონიულ-გროტესკულ ეფექტს აძლიერებს იმ პარადოქსით, რომ ნენსის, რომელიც სიკვდილის შიშით ძრწის, სიმშვიდეს გვრის ის ფაქტი, რომ კუბოს საფასური გადახდილი აქვს. როდესაც კომპსონები ტოვებენ ნენსის, ისინი ხედავენ მას ცეცხლთან მჯდარს. როგორც კი ისინი თხრილს გადაივლიან, ის თვალს მიეფარება, თუმცა კომპსონები ხედავენ, რომ კარი ღიაა და ცეცხლიც ანთია. ქვენტინი იხსენებს ნენსის ფრაზას: “I just done, got tired. I just a nigger. It ain't no fault of mine“ [Faulkner 1995: 104]. („მეტი აღარ შემიძლია, დავიღალე. მე უბრალოდ ზანგი ვარ. ეს ჩემი ბრალი არ არის“). კიდევ ერთხელ ვხედავთ ნენსის მცდელობას, გაექცეს მტანჯველ სინდისის ქენჯნას და თავის იმართლოს. ის ეგუება იმ მდგომარეობას, რომელიც მას საზოგადოებამ მიუჩინა. ზის ცეცხლთან, სიკვდილის მოლოდინში. კედი, რომელსაც არ აქვს გაცნობიერებული ნენსის მოსალოდნელი სიკვდილი, მამას ეკითხება: “What's going to happen?” [Faulkner 1995:108]. („რა მოხდება?“), ხოლო ქვენტინი, რომელსაც უკვე გააზრებული აქვს სიტუაცია და იცის, რომ ნენსი შესაძლოა იმ დამით მოკლან, ერთი შეხედვით ძალზე უცნაურ კითხვას სვამს: “Who will do our washing now, Father?” [Faulkner 1995:108] („ახლა ვინღა გაგვირეცხავს, მამა?“) 9 წლის ბავშვის ამ პრაგმატული კითხვას მამა, როგორც სამხრეთული არისტოკრატის წარმომადგენელი, სრულიად ბუნებრივად აღიქვამს - მერე რა მოხდა, თუ ზანგი მოსამსახურე მოკვდება, მთავარი პრობლემა ისაა, რომ სარეცხის გამრეცხავი აღარავინ დარჩება.

თხრობა უცნაურად მთავრდება: მისტერ კომპსონი კისერზე შემოისვამს პატარა ჯეისონს და განაგრძობენ გზას. ოჯახი ტოვებს ნენსის საკუთარი ნერვული აშლილობისა თუ რეალური საფრთხის პირისპირ, რითაც მწერალი ცდილობს გვაჩვენოს, რომ თეთრკანიანთა გულგრილობა შავკანიანების ხვედრის მიმართ.

პარადოქსული ფაქტია, რომ ნენსი თავისუფალია. მაგრამ ამავე დროს საკუთარი შიშის მონაა. ქვენტინის ფინალური კითხვა - „სარეცხს ვინღა გაგვირეცხავს, მამა?“ - განსაკუთრებით მძიმედ ჟღერს იმ შემამრწუნებელი პასაჟის ფონზე, სადაც ქვენტინივე აღწერს ემოციურად განადგურებული ნენსის საზარელ მდგომარეობას. შოკისმომგვრელია ის გულუბრყვილო და იმავდროულად უკიდურესად პრაგმატული რეალობა, რომელსაც ბავშვები ყოველგვარი შეფასების გარეშე გამოხატავენ. ფინალურ კითხვაში მწერალი აქცენტს სვამს მამაზე, რომელიც შესაძლებელია ბიბლიური ალუზიისკენ მიგვიძღვოდეს. მამადმერთის ან მამამთავრის პერსონის აქცენტირება შესაძლოა გამოხატავს მწერლის განზრახვას, ხაზი გაუსვას არა მხოლოდ მამის, როგორც ოჯახის წინამძღოლისა და მამამთავრის, როლს, არამედ წარმოაჩენს ბავშვებს, როგორც კაცობრიობის მოდელს, რომელიც ერთდროულად უმანკოსა და ცივისხლიანის კომპოზიტია.

ფოლკნერი მიგვანიშნებს, რომ მკითხველმა ასოციაციურად პარალელი უნდა გაავლოს ნენსისა და იესო ქრისტეს შორის - ისევე როგორც მისი შეპყრობის შემდეგ მოწაფეებისაგან

მიტოვებული ქრისტე თავდადებულია მათ მიმართ, თეთრკანიანთა ოჯახის მიერ გაჭირვებაში მიტოვებული ნენსი მათი ერთგული რჩება. მკითხველი შეიძლება დააბნოს იმ ფაქტმა, რომ მწერალი მაცხოვართან აკავშირებს ნენსის და არა ჯუბას, რომელსაც თავდაპირველი ვერსიით იესო ერქვა. ტვირთი, რომელსაც ნენსი ასე მარჯვედ და მოხდენილად დაატარებს თავზე შემოდგმულს, ჭუჭყიანი ტანსაცმელია, რომელსაც ის რეცხავს, ასუფთავებს, „განწმენდს“ ისევე, როგორც მაცხოვარი თავისი ჯვარცმით საკუთარ თავზე იღებს ადამიანის ცოდვებს განწმენდს კაცობრიობას. კომპოსონებისგან მიტოვებული ნენსი ისევე, როგორც ჯვარზე გაკრული მაცხოვარი, თავის ქოხში მარტო რჩება. ნენსი ისე ჩადი-ამოდის ორმოში, რომ „ტვირთს“ არ იშორებს. მაცხოვარი ცოდვილთა სულების გამოსახსნელად ჩადის ჯოჯოხეთში ისე, რომ ადამიანურ ბუნებას არ კარგავს. თუ ქვენტინის კითხვას - “Who will do our washing, Father?” [Faulkner 1995: 108] - ამ სიმბოლურ კონტექსტში გავიაზრებთ, შეიძლება ის არც ისე ინდიფერენტული და არაჰუმანური მოგვეჩვენოს.

მოთხრობის გოტიკურ სიმბოლიკაში უმნიშვნელოვანესი ადგილი „ორმოს“/„თხრილს“ უჭირავს. ჯონ როზენმანი სტატიაში “The Heaven and Hell Archetype in Faulkner’s “That Evening Sun” and Bradbery’s “Dandelion Wine” ძალიან საინტერესო მიგნებას გვიზიარებს: იგი, ეყრდნობა რა მოდ ბოტკინის მიერ 1934 წელს თავის ცნობილ ნაშრომში *Archetypal Patterns in Poetry: Psychological Studies of Imagination* აღწერილ სამოთხისა და ჯოჯოხეთის არქეტიპს [Bodkin 1934], მიიჩნევს რომ ფოლკნერის მოთხრობაში სწორედ ეს არქეტიპია განსხეულებული. ამ არქეტიპის ბოდკინისეული ინტერპრეტაციით, სატანა, რომელიც იმყოფება ძალიან ღრმა უფსკრულში, ცდილობს სამოთხეში ევას მიწვდეს, აცდუნოს და ჯოჯოხეთის მკვიდრად აქციოს იგი, რასაც ახერხებს კიდეც. იგივე შინაარსის მატარებელია მითოლოგემა, რომელიც ბერძნულ მითოლოგიაში გვხვდება - პლუტონის მიერ მშვენიერი პერსეფონეს მოტაცება, რომელიც ბუნების, სიმწვანის და სიცოცხლის სიმბოლოა. ნენსის წარმოსახვაში თხრილში ჯუბა, ანუ დემონური თვისებების მატარებელი პიროვნებაა ჩასაფრებული - თხრილის სიმბოლური ხატი ჯოჯოხეთის უღრმეს სკნელს განასახიერებს, ჯუბა კი - სატანას ანუ ანტი-ქრისტეს. ჩემი აზრით, თხრილს მოთხრობაში სოციალური საზღვრების გამომხატვის ფუნქციაც აქვს, თუმცა, პირველ რიგში, იგი, როგორც არქეტიპული ხატი, მოთხრობას მისტიურ ელფერს სძენს. რასაკვირველია, ნონსენსი იქნებოდა პირდაპირი მსგავსების ძიება - არც ევა და არც პერსეფონე ნენსის უშუალო პროტოტიპი არ არის ისევე, როგორც ჯუბა (იესო) არ უკავშირდება მაცხოვარს ლოგიკურად, თუმცა თუკი მოთხრობის იმ ეპიზოდს გავიხსენებთ, სადაც ნენსი ბავშვების გართობას ზღაპრის მოყოლით ცდილობს, იგი შეიძლება იმ კეთილი საწყისის განსახიერებად წარმოვიდგინოთ, რომელსაც თხრილში მყოფი დემონი ემუქრება:

-And so this here queen come walking up to the ditch, where that bad man was hiding. She was walking up to the ditch, and she say, 'If I can just get past this here ditch,' was what she say..." [Faulkner 1995:105]

ნენსიმ განაგრძო: -და აი, დედოფალი მიადგა თხრილს, სადაც იმალებოდებოროტი კაცი და თქვა: „ნეტავი ამ თხრილზე გადამიყვანა“

-რომელ თხრილზე?- იკითხა ქედიმ- ჩვენთან რომ არის ისეთზე? რა უნდოდა დედოფალს თხრილთან?

-შინ მიდიოდა და თხრილზე უნდა გადასულიყო.

-რად მიდიოდა დედოფალი შინ?- იკითხა ქედიმ [ფოლკნერი 2011: 19].

ძნელია არ დაეთანხმო როზენმანს, რომ ფოლკნერის ჯოჯოხეთი მითოლოგიური, მეტაფიზიკური და ფსიქოლოგიური ასოციაციებითაა დახუნძლული:

Faulkner's and Bradbury's hells have mythological, metaphysical, and psychological implications. Most obvious, perhaps, is that they resemble the caverns, abysses, pits, and underworlds found in Homer, Virgil, Dante, Milton, Poe and others and suggest much about how man views creation and his own lost innocence [Rosenman 1978: 14].

ფოლკნერის და ბრედბერის ჯოჯოხეთს, აქვს მითოლოგიური, მეტაფიზიკური და ფსიქოლოგიური დატვირთვა. აშკარაა მათი მსგავსება იმ მღვიმეებთან, უფსკრულებთან, თხრილებსა და მიწისქვეშა სამყაროებთან, რომელსაც ვხვდებით ჰომეროსთან, ვირგილიუსთან, დანტესთან, მილტონთან, პოსთან და სხვებთან. ისინი ბევრს გვეუბნებიან იმის თაობაზე, თუ როგორ უყურებს ადამიანი შესაქმეს და მის საკუთარ დაკარგულ უმანკობას.

ამრიგად, უილიამ ფოლკნერი ნოველაში „როცა ღამდება“ რასობრივი კონფლიქტის ფონზე წარმოაჩენს იმ ღრმად ფესვგამდგარ წინააღმდეგობრიობას, რომელიც შიგნიდან ხრავს სამხრეთის ტრადიციულ საზოგადოებას და გოტიკური სიმბოლიკის, გროტესკული სახეებისა თუ ბიბლიური ალუზიების მოშველიებით ზოგადკაცობრიულ, უნივერსალურ ჭრილში განაზოგადებს მას.

ლიტერატურა:

ფოლკნერი, უილიამ. *მოთხრობები*. ინგლისურიდან თარგმნეს ა. რატიანმა და ზ. გემაზაშვილმა. თბილისი: გამომცემლობა პალიტრა L, 2011.

[შათირიშვილი, ზაზა. „გოტიკური რომანის გენეალოგია“. არილი, 1 თებერვალი, 2011. <http://arilimag.ge/ზაზა-შათირიშვილი-გოტიკუ/>](http://arilimag.ge/ზაზა-შათირიშვილი-გოტიკუ/)

[ცხვედიანი, ირაკლი. „ამერიკული გოტიკა“. კრებულში: ი. ცხვედიანი \(რედ.\). ამერიკისმცოდნეობის მე-9 საერთაშორისო კონფერენციის რჩეული მასალების კრებული. ქუთაისი: აწსუ გამომცემლობა, 2021: 202-225.](#)

Bennett, Ken. "The Language of the Blues in Faulkner's 'That Evening Sun.'" *Mississippi Quarterly: The Journal of Southern Culture*, 38.3 (Summer 1985): 339-42.

Bodkin, Maud. *Archetypal Patterns in Poetry: Psychological Studies of Imagination*. London New York Toronto: Oxford University Press, 1934

Bormarito, J. & J. E. Hogle. (eds.). *Gothic Literature: A Gale Critical Companion*. Gale Research Inc., 2006.

Botting, Fred (ed.). *Gothic: The New Critical Idiom*. Routledge, 1996.

Britzman, Deborah P. "Chapter Three: A Note to 'Identification with the Aggressor'". *Counterpoints*, Vol. 300: *Novel Education: Psychoanalytic Studies of Learning and Not Learning*. Peter Lang AG, 2006: 41-59.

Cothren, Claire Renae. *The Evolving Southern Gothic: Traditions of Racial, Gender, and Sexual Horror in the Imagined American South*. Doctoral dissertation, Texas: A & M University, 2015. <http://hdl.handle.net/1969.1/155404>

Ferenczi, Sandor. "Confusion of the Tongues Between the Adults and the Child: The Language of Tenderness and the of Passion". *The International Journal of Psychoanalysis*, 30, 1949: 225-230.

Fisher IV, Benjamin F. "Southern Gothic". In M. Thomas Ing (ed.). *The New Encyclopedia of Southern Culture*, vol. 9: Literature. Chapel Hill: University of North Carolina Press, 2008.